

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่ เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยอื่นๆ และศึกษาปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่ และจัดทำข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 2 ประเด็นคือ

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในด้านต่างๆ (มีส่วนร่วมคิด และเสนอแนวทางการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล) และในภาพรวมของเทศบาลนครหาดใหญ่อยู่ในระดับต่ำ

2. ประชาชนที่มีความแตกต่างกันในด้านปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยอื่นๆ มีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมแตกต่างกัน

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณคือ ครั้วเรือนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 400 ครั้วเรือน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 5 ส่วนได้แก่ ลักษณะข้อมูลทั่วไปของประชาชน ความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย และปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows และใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ ชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 3 ชุมชนที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ชุมชนจิระนคร ชุมชนไทยโฮเต็ล และชุมชนรัตนวิบูลย์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงลักษณะของชุมชนและองค์การชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะนำมาวิเคราะห์แล้วเขียนเป็นผลสรุปออกมา จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และจัดทำข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลกำรวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสรุปผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างคือ ครรวัเรียนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 400 ครรวัเรียน พบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 66.0 เป็นเพศชายร้อยละ 34.0 อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ที่ระหว่าง 21-35 ปี ร้อยละ 47.3 รองลงมาอยู่ที่ระหว่าง 36-45 ปี อายุมากกว่า 45 ปี และอายุน้อยกว่า 21 ปี ร้อยละ 30.3, 17.5 และ 5.0 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือระดับประถมศึกษา ร้อยละ 26.0 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับปริญญาตรี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับอนุปริญญา/ปวส. ระดับสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 23.5, 19.8, 16.3, 12.3, 1.8 และ 0.5 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ/รับจ้างร้อยละ 51.8 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีอาชีพ (นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน) ร้อยละ 35.0 และ 13.3 ตามลำดับ รายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ที่ระหว่าง 6,000-15,000 บาท ร้อยละ 53.3 รองลงมาอยู่ที่ระหว่าง 15,001-30,000 บาท รายได้น้อยกว่า 6,000 บาท และรายได้มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 23.0, 15.5 และ 8.3 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่น้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 43.3 รองลงมาอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลมากกว่า 20 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลระหว่าง 10-20 ปี ร้อยละ 32.5 และ 24.5 ตามลำดับ

1.2 ระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยเป็นอย่างดี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถตอบคำถามในสวนความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยจากแบบสัมภาษณ์ได้ถูกต้อง จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยจากสื่อที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลิตโดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งรวมถึงสื่อของเทศบาลนครหาดใหญ่ด้วย และหลังจากนำคะแนนจากข้อคำถามมาจัดแบ่งช่วงระดับความรู้ความเข้าใจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความ

เข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 77.5 ส่วนระดับปานกลางและต่ำ ร้อยละ 19.8 และ 2.8 ตามลำดับ

1.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 51.5 ไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาล ทั้งนี้เนื่องจากสื่อด้านการคัดแยกมูลฝอยที่สำคัญหรือเป็นสื่อหลักของเทศบาลจะเข้าถึงประชาชนเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้นคือ ประชาชนที่สนใจรับรู้หรือติดตามสื่ออย่างสม่ำเสมอ สื่อดังกล่าวได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ ใบปิดประกาศ และวารสาร ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารฯ ร้อยละ 48.5 พบว่าเคยรับรู้จากการพบเห็นอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอยเป็นส่วนใหญ่

1.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่เป็น 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมด้านการคิดและเสนอแนวทางการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล ผลการศึกษามีดังนี้

1.4.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการคิดและเสนอแนวทางการดำเนินงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านนี้อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 86.5 มีส่วนร่วมในระดับปานกลางและในระดับสูงร้อยละ 10.0 และ 3.5 ตามลำดับ

1.4.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการดำเนินงาน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.8 มีส่วนร่วมในระดับต่ำและในระดับสูงร้อยละ 38.0 และ 12.3 ตามลำดับ

1.4.3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการรับผลประโยชน์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านนี้อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 51.0 มีส่วนร่วมในระดับปานกลางและในระดับสูงร้อยละ 41.8 และ 7.3 ตามลำดับ

1.4.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านนี้อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 79.3 มีส่วนร่วมในระดับปานกลางและในระดับสูงร้อยละ 16.3 และ 4.5 ตามลำดับ

1.4.5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 71.0 มีส่วนร่วมในระดับปานกลางและในระดับสูงร้อยละ 24.8 และ 4.3 ตามลำดับ

จากการศึกษาในส่วนนี้สามารถตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 1 ได้ว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจากระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการคิดและเสนอแนวทางการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล และในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำทั้งหมด

1.5 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยอื่นๆ

1.5.1 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามเพศ

เพศชายและเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สามารถตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

1.5.2 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามอายุ

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สามารถตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

1.5.3 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สามารถตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

1.5.4 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามอาชีพ

กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สามารถตอบสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

1.5.5 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามรายได้

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สามารถตอบสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

1.5.6 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมแตกต่างกัน สามารถตอบสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า เป็นไปตามสมมติฐาน

1.5.7 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สามารถตอบสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

1.5.8 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยและไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมแตกต่างกัน สามารถตอบสมมติฐานข้อที่ 2 ได้ว่า เป็นไปตามสมมติฐาน

1.6 ปัญหาที่เกิดขึ้นในการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากทำการคัดแยกมูลฝอยเรียงตามลำดับดังนี้ ไม่มีถังมูลฝอยแยกประเภทบริเวณที่พักอาศัยหรือมีไม่เพียงพอ ผู้นำชุมชนไม่มีบทบาทในการรณรงค์การคัดแยกมูลฝอย ไม่เคยได้รับสื่อเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยจากเทศบาล ไม่มีเวลาทำการคัดแยกมูลฝอย ไม่มีความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอย ไม่ทราบที่ตั้งร้านรับซื้อของเก่าหรือร้านรับซื้อของเก่าอยู่ไกลจากที่พักอาศัย ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างเทศบาลกับประชาชนมีความยากลำบาก การคัดแยกมูลฝอยไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวเลย เทศบาลปฏิบัติ

งานด้านการคัดแยกมูลฝอยไม่สม่ำเสมอ และมีถังแยกมูลฝอยแต่ถังแยกแต่ละประเภทตั้งอยู่ห่างกัน

1.7 ข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย

กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยเรียงตามลำดับดังนี้ เทศบาลควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เรื่องการคัดแยกมูลฝอย เทศบาลควรมีรูปแบบการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เรื่องการคัดแยกมูลฝอยที่แปลกใหม่และน่าสนใจ เทศบาลควรมีรูปแบบถังมูลฝอยแยกประเภทที่ชัดเจน เทศบาลควรเก็บขนมูลฝอยโดยแยกประเภทมูลฝอยด้วย เทศบาลควรจัดรถรับซื้อของเก่าเคลื่อนที่ ควรออกกฎหมายมาบังคับใช้ เทศบาลควรวางถังแยกมูลฝอยทั่วทุกพื้นที่ของเทศบาล เทศบาลควรจัดเจ้าหน้าที่ออกตรวจสอบดูแลการทำงานของพนักงานเทศบาลและดูแลความเรียบร้อยของอุปกรณ์และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอย

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงตัวแปรภายนอกได้แก่ ลักษณะของชุมชนและองค์การชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 ชุมชนคือ ชุมชนจรัญนครซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ชุมชนไทยโฮเต็ลซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนที่อยู่อาศัย และชุมชนรัตนวิบูลย์ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนแออัด จากการศึกษาพบว่า ลักษณะของชุมชนมีผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกัน ในขณะที่ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำหรือไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในเขตชุมชนเมือง แม้ว่าประชาชนจะมีความแตกต่างกันในด้านระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แต่ประชาชนจะให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลและให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการชุมชนเป็นอย่างดี ส่วนในชุมชนที่อยู่อาศัย ประชาชนจะมีความสนใจในเรื่องการคัดแยกมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่อาศัยในชุมชนเมือง และในชุมชนแออัดประชาชนจะให้ความสนใจในเรื่องการคัดแยกมูลฝอยน้อยที่สุด ในส่วนของความสนใจและระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกมูลฝอยไม่ได้ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนทุกๆ ลักษณะมีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยอยู่ในระดับต่ำ

จากการศึกษาถึงองค์การชุมชนซึ่งในที่นี้คือคณะกรรมการชุมชน พบว่า คณะกรรมการชุมชนมีส่วนสำคัญที่ทำให้การคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ คณะกรรมการชุมชนมีส่วนช่วยให้การประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอยเข้าสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ชุมชนยังพบว่า คณะกรรมการชุมชนประสบผลสำเร็จในการประชาสัมพันธ์โครงการคัดแยกมูลฝอยและการให้ความรู้กับประชาชนเรื่องการคัดแยกมูลฝอย แต่หลังจากที่ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยไปแล้ว ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนแต่ละคนด้วย

กิจกรรมที่ประชาชนในชุมชนมักมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยคือ การคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำไปขาย นำกลับมาใช้ใหม่ และนำไปเลี้ยงสัตว์ โดยเยาวชนในชุมชนมักพูดคุยเกี่ยวกับเรื่อง การคัดแยกมูลฝอยในครัวเรือนซึ่งได้รับการปลูกฝังมาจากสถานศึกษา ปัญหาที่เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการคัดแยกมูลฝอย เนื่องจากมองว่าปัญหามูลฝอยยังเป็นปัญหาที่ไม่สำคัญและยังไกลจากตัว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในเบื้องต้นดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในด้านต่างๆ (มีส่วนร่วมคิดและเสนอแนวทางการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล) และในภาพรวมของเทศบาลนครหาดใหญ่อยู่ในระดับต่ำ

1.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการคิดและเสนอแนวทางการดำเนินงาน

จากผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านนี้อยู่ในระดับต่ำ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.5 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำคือ กลุ่มตัวอย่างไม่มีการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการคิดและเสนอแนวทางการดำเนินงานอย่างครบถ้วน กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในด้านนี้มักมีส่วนร่วมในรูปแบบของการพูดคุยในเรื่องที่เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยในครอบครัวเท่านั้น และจากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

พบว่าประชาชนยังไม่เห็นความสำคัญของปัญหามูลฝอยและไม่เห็นประโยชน์จากการคัดแยกมูลฝอย จึงทำให้ไม่เกิดการคัดแยกมูลฝอยอย่างจริงจัง รวมถึงสื่อที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่ที่สามารถทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดและเสนอแนวทางการดำเนินงานได้คือ วารสารกฤษฎสารและวารสารรักษิณ ได้เผยแพร่ไปยังประชาชนไม่ทั่วถึงด้วย ผลการศึกษาได้สอดคล้องกับงานวิจัยของบัณฑิต เอื้อวัฒนานุกุล และไพฤทธิ สุขเกิด (2544) ซึ่งพบว่า ชุมชนสามารถเป็นผู้ดำเนินการจัดการกับมูลฝอยของตนเองเพื่อช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น นับว่าเป็นเรื่องยาก เนื่องจากชุมชนยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย และไม่ทราบว่าตนเองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยได้

1.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการดำเนินงาน

จากผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.8 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านการดำเนินงานชัดเจนกว่าด้านอื่นๆ มาก ทั้งนี้เนื่องจากการคัดแยกมูลฝอยทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ทำการคัดแยกมูลฝอยอย่างชัดเจน เช่น การคัดแยกมูลฝอยบางประเภทไปขายจะได้ผลตอบแทนเป็นเงินกลับมา การคัดแยกมูลฝอยบางประเภทกลับมาใช้ใหม่และการแยกมูลฝอยที่เป็นเศษอาหารเพื่อนำไปเลี้ยงสัตว์ทำให้ผู้คัดแยกมูลฝอยได้รับประโยชน์จากการประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากยิ่งขึ้น จากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพยังพบว่า การคัดแยกมูลฝอยก่อนนำไปทิ้งได้มีการปฏิบัติกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว โดยที่ประชาชนอาจรู้ว่าเป็นการคัดแยกมูลฝอยหรือบางคนอาจไม่รู้ว่าเป็นการคัดแยกมูลฝอยแต่ได้ทำไปเพื่อหวังผลในการหารายได้หรือเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง นอกจากนี้เยาวชนในครอบครัวได้มีส่วนอย่างยิ่งในการทำให้สมาชิกในครอบครัวได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอย เพราะเยาวชนได้รับการปลูกฝังจากสถานศึกษาถึงความสำคัญและประโยชน์จากการคัดแยกมูลฝอยที่มีต่อตนเองและสังคม

จากการศึกษาของบัณฑิต เอื้อวัฒนานุกุล และไพฤทธิ สุขเกิด (2544) พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์จะทำหน้าที่จูงใจและเป็นตัวเร่งให้ชุมชนเห็นถึงคุณค่าของมูลฝอยได้อย่างรวดเร็ว และทำให้ทราบว่ามูลฝอยบางอย่างเป็นสิ่งมีค่าสามารถแลกเป็นเงินได้ นอกจากนี้ ความสำเร็จในหลายโครงการคัดแยกมูลฝอย ซึ่งทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานนั้นมีปัจจัยสำคัญคือ การทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบของรายได้ที่ชัดเจน เช่น การจัดการ

มูลฝอยของเทศบาลนครพิษณุโลก จ.พิษณุโลก มีการจัดตั้งธนาคารขยะในโรงเรียนเทศบาล วัดพันปี ทำให้ชุมชนโดยเฉพาะเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย การจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครระยอง ได้มีการจัดตั้งกองทุนโดยให้ชุมชนต่างๆ นำมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ในรูปของปุ๋ยน้ำ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในกองทุนเป็นจำนวนมาก และยังมีโครงการขยะแลกไข่ซึ่งทำให้เกิดกำไรจากการดำเนินโครงการในแต่ละครั้งประมาณ 1,000 บาท (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพลังงาน, ม.ป.ป.) ดังนั้นการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านการดำเนินงานนั้น ประชาชนจะต้องได้รับประโยชน์จากการคัดแยกมูลฝอยในรูปของเงินหรือผลประโยชน์อื่นๆ อย่างชัดเจน

1.3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการรับผลประโยชน์

จากผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านนี้อยู่ในระดับต่ำ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51.0 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการคัดแยกมูลฝอยแล้วนำไปขายหรือนำมาใช้ใหม่หรือนำไปเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นผลประโยชน์เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ประชาชนจะได้รับจากการคัดแยกมูลฝอย แต่ผลประโยชน์ในส่วนอื่นๆ เช่น ความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน การได้รับบริการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยจากเทศบาล พบว่า ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์น้อยมาก ทั้งนี้สืบเนื่องจากประชาชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยอย่างชัดเจนหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรมการคัดแยกมูลฝอยที่เทศบาลกำหนดไว้ นอกจากนี้ยังพบว่ากระบวนการจัดการมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่ในส่วนของการคัดแยกมูลฝอยยังเป็นรูปธรรมน้อยมาก

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์คือ การที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีสิทธิประโยชน์ต่างๆ มากขึ้น โดยที่ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์ตามรูปแบบนั้นจะต้องมีส่วนร่วมในการคิดหรือมีการร่วมปฏิบัติมาตั้งแต่ต้น และจากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า หากกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านอื่นก็จะไม่สามารถมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ได้เลย จากการศึกษาของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพลังงาน (ม.ป.ป.) พบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการคัดแยกมูลฝอย จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในโครงการ เช่น การ

ให้ประชาชนร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเน้นการนำรายได้จากการคัดแยกวัสดุรีไซเคิลมาจัดตั้งกองทุนเพื่อสวัสดิการให้สมาชิกและใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตั้งแต่เริ่มแรก คือ การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และในโครงการธนาคารขยะ ชุมชนวัดกลาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งประชาชนบางส่วนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของโครงการ โดยปัจจุบันสมาชิกได้รับเงินปันผลหรือของขวัญจากยอดเงินของสมาชิกทุกคน เป็นต้น

1.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านการประเมินผล

จากผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยด้านนี้อยู่ในระดับต่ำ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.3 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการตั้งแต่เริ่มต้นหรือจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการ สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลนั้น มีกิจกรรมที่ประชาชนจะสามารถเข้าร่วมได้แก่ การติดตามและรับทราบนโยบาย แผนงาน และโครงการต่างๆ ของเทศบาลเกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอย การสังเกตการดำเนินงานด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลทุกๆ ด้าน เช่น การบริหารงาน การบริการ ฯลฯ และการแจ้งผลการดำเนินงานต่างๆ เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลกลับไปยังเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นวิธีการใดๆ ก็ตาม แต่จากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า ประชาชนไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวได้เนื่องจาก ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลอย่างต่อเนื่องหรืออย่างสม่ำเสมอ จึงไม่สามารถรับทราบความเป็นไปของโครงการเพื่อจะนำไปประเมินผลได้ นอกจากนี้เทศบาลไม่ได้กำหนดกิจกรรมดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ เทศบาลไม่มีวิธีการหรือแนวทางปฏิบัติที่ออกมาเป็นรูปธรรมเพื่อให้ประชาชนทำการประเมินผลโครงการคัดแยกมูลฝอยได้ และจากการศึกษาของสถาบันดำรงราชานุภาพ (2540) พบว่าประชาชนและชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมกับการแยกประเภทมูลฝอยตั้งแต่แรก เพื่อเป็นประโยชน์ในการประเมินผลการดำเนินงานของรัฐในการคัดแยกมูลฝอย เช่น เข้าร่วมรับฟังการฝึกอบรมในหลักสูตรต่างๆ ทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระจากสื่อต่างๆ และแจ้งข่าวสารความรู้ที่ได้รับ

1.5 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวม

จากผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 71.0 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยทั้ง 4 ด้าน ผู้วิจัยได้นำคะแนนของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ทั้งหมดมาจัดช่วงตามการกระจายของข้อมูลเพื่อแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม โดยผลที่ได้คือ กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง และสูงมีจำนวนร้อยละ 71.0, 24.8 และ 4.3 ตามลำดับ

จากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณทำให้ทราบสาเหตุที่สำคัญของการที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ คือ ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในบางรูปแบบเท่านั้น เช่น มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยปฏิบัติการคัดแยกมูลฝอยในครัวเรือน แต่ไม่มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการชุมชนหรือเทศบาลในกิจกรรมการคัดแยกมูลฝอยอื่นๆ ในส่วนการปฏิบัติงานด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนั้น ปัญหาที่พบคือ เทศบาลวางถังแยกมูลฝอยในชุมชนไม่เพียงพอและการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลยังไม่ทั่วถึง ในส่วนปัญหาที่เกิดจากคณะกรรมการชุมชนพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าคุณนำชุมชนยังมีบทบาทน้อยในการรณรงค์การคัดแยกมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันดำรงราชานุภาพ (2540) ซึ่งพบว่า เทศบาลควรประสานงานกับทุกหน่วยงานและชุมชนในพื้นที่เพื่อให้ทราบถึงความจำเป็นและความต้องการถังแยกมูลฝอยในแต่ละพื้นที่หรือชุมชน แล้วจัดหาและวางถังแยกมูลฝอยได้ตามจุดต่างๆ ให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการที่ได้ข้อมูลมา อีกทั้งในแง่การประชาสัมพันธ์ เทศบาลต้องเป็นหน่วยงานกลางในการประสานนำสื่อต่างๆ ออกเผยแพร่แก่ประชาชนในชุมชน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง

และจากการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพบสาเหตุที่สำคัญเพิ่มเติมคือ ประชาชนมองว่าปัญหามูลฝอยยังไม่เป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชน จึงทำให้ขาดจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหามูลฝอย และส่งผลให้ยังไม่มีพฤติกรรมคัดแยกมูลฝอยอย่างจริงจังในชุมชน และสื่อของเทศบาลได้เผยแพร่ไปสู่ประชาชนไม่ทั่วถึงอีกด้วย โดยผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันดำรงราชานุภาพ (2540) ซึ่งพบว่า ปัญหาสำคัญของความร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐในการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้งคือ ประชาชนขาดจิตสำนึกและถือว่าเป็นหน้าที่ของเทศบาลในการคัดแยกมูลฝอย และประชาชนยังไม่เข้าใจถึงการจัดการมูลฝอย

2. ประชาชนที่มีความแตกต่างกันในด้านปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยอื่นๆ มีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมแตกต่างกัน

2.1 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามเพศ

จากการศึกษาพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยไม่แตกต่างกันคือ พฤติกรรมของเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในเทศบาลนครหาดใหญ่ซึ่งเป็นลักษณะสังคมเมือง จะไม่มีความแตกต่างกับพฤติกรรมของเพศชายมากนัก กล่าวคือ เพศหญิงต้องออกไปทำงานนอกที่อยู่อาศัยร้อยละ 44.7 ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงทั้งหมด และเพศหญิงไม่ได้เป็นบุคคลหลักในการคัดแยกมูลฝอยในครอบครัว โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครี เอกโทขุน (2537) ซึ่งพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชน และงานวิจัยของสมานมิตร พัฒนา (2541) พบว่า เพศที่แตกต่างกันไม่มีผลทำให้ความรู้และทัศนคติต่อการแยกประเภทมูลฝอยแตกต่างกัน

2.2 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามอายุ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยไม่แตกต่างกันคือ กลุ่มตัวอย่างยังไม่ตระหนักว่าปัญหามูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญ ในปัจจุบันเยาวชนน่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าผู้ใหญ่เนื่องจากได้รับการปลูกฝังและให้ความรู้เรื่องการคัดแยกมูลฝอยจากสถานศึกษา แต่ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันไม่ได้มีระดับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยที่แตกต่างกันเลย โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครี เอกโทขุน (2537) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชน งานวิจัยของสมานมิตร พัฒนา (2541) พบว่า อายุที่แตกต่างกันจะไม่มีความแตกต่างในด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการแยกประเภทขยะชุมชน และงานวิจัยของอาณัติ นรากร (2541) พบว่า อายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ

2.3 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามระดับการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันน่าจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกัน แต่จากการศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านการดำเนินงานมากกว่าด้านอื่น คือ กลุ่มตัวอย่างจะทำการคัดแยกมูลฝอยในครัวเรือนเป็นหลักเหมือนกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันได้มองว่าปัญหามูลฝอยเป็นปัญหาที่ไม่สำคัญเหมือนกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครี เอกโทขุน (2537) ซึ่งพบว่า ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกาทิ้งขยะของประชาชน และงานวิจัยของอาณัติ นรากร (2541) พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ

2.4 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามอาชีพ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยไม่แตกต่างกันคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยด้านการดำเนินงาน คือ การคัดแยกมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพค้าขายน่าจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่าอาชีพอื่น แต่จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพค้าขายเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อย นอกจากนี้ผลการศึกษาเชิงคุณภาพยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าปัญหามูลฝอยเป็นปัญหาที่ไม่สำคัญ โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของสมานมิตร พัฒนา (2541) ซึ่งพบว่า อาชีพที่แตกต่างกันจะไม่มี ความแตกต่างกันในด้านความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมกาแยกประเภทขยะชุมชน

2.5 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามรายได้

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยไม่แตกต่างกัน คือ พฤติกรรมการคัดแยกมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างในทุกระดับรายได้มีความเหมือนกันคือ มีการคัดแยกมูลฝอยในครัวเรือนหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และรายได้ที่แตกต่างกันย่อมส่งผลมาจากการมีอาชีพที่แตกต่างกัน ซึ่งอาชีพที่แตกต่างกันก็ไม่ได้ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครี เอกโทขุน (2537) ซึ่งพบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทิ้งขยะ และงานวิจัยของ อานัญฐ์ นรากร (2541) ซึ่งพบว่า รายได้ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ

2.6 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในเขตเทศบาลแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ สาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในเขตเทศบาลแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกันคือ ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยในเขตเทศบาลมากกว่า 20 ปี จะมีความต้องการให้ชุมชนสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากกว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาการอยู่อาศัยน้อยกว่า 20 ปี ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ อานัญฐ์ นรากร (2541) ซึ่งพบว่า ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย

2.7 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยน่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยต่างกัน แต่จากการศึกษาปัจจัยระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งน่าจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงส่งผลให้ระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการ

คัดแยกมูลฝอยทำให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยไม่แตกต่างกัน โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของอัครี เอกโทขุน (2537) ซึ่งพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากขยะไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชน

2.8 ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอย จำแนกตามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอย

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยและกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการพบเห็นอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอย รองลงมารับรู้จากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งสื่อดังกล่าวจะนำเสนอในช่วงเวลาและทางสถานีเฉพาะของเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยกลุ่มผู้รับสื่อส่วนใหญ่จะต้องสนใจติดตามสื่อดังกล่าวอยู่แล้ว จากสาเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลมีความตระหนักในเรื่องการคัดแยกมูลฝอยและมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลเลย โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของสมานมิตร พัฒนา (2541) ซึ่งพบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการแยกประเภทขยะชุมชนเป็นปัจจัยที่มีผลทำให้ทัศนคติต่อการแยกประเภทขยะชุมชนแตกต่างกัน และงานวิจัยของสุพรรณิ พลอยพุ่ม (2541) ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความรู้จากสื่อของทางเทศบาลมีพฤติกรรมในการคัดแยกมูลฝอยมากกว่ากลุ่มที่ได้รับความรู้จากสื่ออื่นๆ ที่ไม่ใช่สื่อของเทศบาล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อเทศบาลนครหาดใหญ่

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องมูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยอยู่ในระดับสูงแต่มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเทศบาลควรดำเนินการจัดหานโยบายการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักในเรื่องปัญหามูลฝอยให้มากยิ่งขึ้น

1.2 จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลและกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยแตกต่างกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นเทศบาลควรผลิตสื่อที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอยให้มีความชัดเจนและมีจำนวนที่มากขึ้นเพื่อให้มีการเผยแพร่อย่างทั่วถึง

1.3 จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอยมักต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการคัดแยกมูลฝอย ดังนั้นเทศบาลควรจัดให้มีโครงการด้านการคัดแยกมูลฝอยในชุมชนโดยเน้นการสร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้กับประชาชนที่มีส่วนร่วมในการคัดแยกมูลฝอย เช่น ธนาคารขยะ ขยะแลกไข่ เป็นต้น

1.4 เทศบาลนครหาดใหญ่ควรร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตเทศบาลในการรณรงค์รณรงค์ประชาสัมพันธ์เรื่องการคัดแยกมูลฝอย

1.5 จากการศึกษาพบว่า เยาวชนมีส่วนสำคัญในการนำข้อมูลข่าวสารด้านการคัดแยกมูลฝอยไปเผยแพร่รวมทั้งปฏิบัติในครอบครัว ดังนั้นเทศบาลควรดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยในสถาบันการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

1.6 เทศบาลควรดำเนินโครงการชุมชนนำร่องการคัดแยกมูลฝอยในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

การทำวิจัยในครั้งนี้เน้นศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกมูลฝอยซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่จะทำให้การดำเนินงานด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลประสบความสำเร็จ ดังนั้นในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่ในครั้งต่อไปจึงควรศึกษาถึงประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม ได้แก่

2.1 ความตระหนักของประชาชนต่อปัญหามูลฝอยและการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่

2.2 ประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการคัดแยกมูลฝอยของเทศบาลนครหาดใหญ่

2.3 บทบาทขององค์กรชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ด้านการคัดแยกมูลฝอย